



Received / Makale Geliş Tarihi 26.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 31.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (37)
ss / pp 1902-1922

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10450896
Mail: editor@pejoss.com

Emrah Ak

<https://orcid.org/0009-0004-8029-6880>
MEB, İzmir / TÜRKİYE

Servet Eser

<https://orcid.org/0009-0002-2038-7559>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Abdulmenaf Bat

<https://orcid.org/0009-0001-9338-5039>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Zeliha Zengin

<https://orcid.org/0009-0008-2189-6105>
MEB, Antalya / TÜRKİYE

Bayram Yıldız

<https://orcid.org/0009-0009-1694-6275>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Şeyhmus Kılıççı

<https://orcid.org/0009-0003-2690-0648>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Ortaokullarda Görevli Öğretmenlerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Önleme Yöntemleri

Undesirable Student Behaviors Encountered by Teachers Working in Secondary Schools and Prevention Methods

ÖZET

Bu çalışmada amaç; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin ne tür istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirlemek ve bu davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin hangi yöntemleri kullandığını tespit etmektir. Araştırma tarama modeli ile yürütülerek görüşme yöntemi ile veriler elde edilmiştir. İzmir'in Ödemiş ilçesindeki 10 farklı ortaokulundaki 13 öğretmenden oluşan çalışma grubuna uygulanmak için, araştırmacı tarafından altı soruluk görüşme formu oluşturulmuş ve çalışmaya yön veren veriler bir araya getirilerek içerik analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İstenmeyen Davranışlar, Olumsuz Davranışlar Yöntemleri, Sınıf Disiplini.

ABSTRACT

The aim of this study; The aim of this study is to determine what kind of undesirable behaviors teachers working in secondary schools encounter and to determine what methods teachers use to eliminate these behaviors. The research was carried out with the scanning model and the data were obtained by the interview method. In order to be applied to the study group consisting of 13 teachers from 10 different secondary schools in İzmir's Ödemiş district, a six-question interview form was created by the researcher and the data guiding the study were brought together and evaluated within the framework of content analysis.

Keywords: Teacher, Unwanted Behaviors, Negative Behavior Methods, Class Discipline.

1. GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde, problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve sayıltıları üzerinde durulmuştur.

Bu araştırmanın problemini; “Ortaokullarda görev yapan öğretmenler, öğrencilerde olmasını istemediği hangi davranışlarla karşılaşmaktalar ve öğretmenler bu davranışlara engel olmak için hangi yöntemleri kullanmaktadırlar?” sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmada amaç; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerde olmasını istemediği hangi davranışlarla karşılaştıklarını belirlemek ve öğretmenlerin bu istenmeyen davranışları önlemede kullandıkları yöntemleri ortaya çıkarmaktır.

Bu araştırmanın alt amaçları;

1. Öğrencilerde en fazla karşımıza çıkan olumsuz davranışların belirlenmesi ve bu davranışlardan öğretmenlere karşı yapılanların belirlenmesi,
2. Derse karşı yapılan istenmeyen davranışların belirlenmesi,
3. Sınıf içi ve sınıf dışı, istenmeyen öğrenci davranışına sebep olan faktörlerin saptanması,

4. Öğretmenlerin öğrencilerde olmasını istemediği davranışlara verdiği tepkilerin belirlenmesi,
5. Öğretmenlerin öğrencilerde olmasını istemediği davranışlara karşı göstermiş olduğu tepki sonucunda öğrencilerde ne tür değişikliklerin olduğunun belirlenmesi,
6. İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceği olarak belirlenmiştir.

Öğretmenin hangi davranışları sergilediği, öğretim süresi boyunca hangi yöntem ve teknikleri kullandığı, okul ortamının nasıl olduğu, eğitim öğretim faaliyetinin etkili olabilmesi için önemli faktörlerdir (Şişman, 2012). Öğrenme ortamında, eğitim öğretimi olumsuz etkileyen çeşitli nedenler vardır. Bu nedenlerden birisi de istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Bu davranışlarla başa çıkmak için öğrencilerin davranışların nedenini bilerek, doğru yöntemler kullanılarak, sınıf hâkimiyeti sağlanabilir. Öğrencilerdeki olmasını istemediğimiz davranışlar kontrol edilmezse, öğretmenler ve sınıf içerisindeki diğer öğrenciler içinde bulunan durumdan olumsuz etkilenebilir.

Öğrencilerdeki olmasını istemediğimiz davranışlarının önüne geçilmesinde uygulanan stratejilerin farkındalığının oluşturulması, eğitim ortamında icraata geçirici konumda olan öğretmenler için oldukça gerekli ve bir o kadar da önemlidir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular istenmeyen öğrenci davranışlarını kontrol altında tutmada eğitimin uygulayıcılarına rehberlik edecek, öğrencilerde olmasını istemediğimiz davranışların kaynağına inilecek ve bu davranışlarla nasıl baş edileceğinin tespit edilmesi sağlanacaktır. Olmasını istemediğimiz öğrenci davranışlarının kontrol altında tutularak azalma eğilimine gitmesi veya tamamen yok edilmesi, eğitimdeki kalitede artışa etki edecek ve öğrenci başarısında yükselme yaşanacaktır. Gerçekleştirilen bu araştırma, benzer araştırmalara olumlu yönde etki edecektir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilecek bulgular ve öneriler, ortaokullarda görev yapan diğer öğretmenlerle paylaşarak, eğitimi olumlu yönde etkilemesi açısından bu çalışmayı değerli hale getirecektir. Bu çalışma, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında İzmir'in Ödemiş ilçesindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır. Araştırmada ortaya çıkan veriler, öğretmenlerin görüşme formu içerisindeki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde eğitimin ne olduğuna, sınıf yönetiminin nasıl olması gerektiğine, istenmeyen öğrenci davranışların neler olduğuna, öğrencilerdeki istenmeyen davranışların nedenlerine ve bu davranışlarla baş etme yöntemlerine, ilgili araştırmalara değinilmiştir.

2.1. Eğitim Nedir?

Eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Platon eğitimi; insan bedeninin ve ruhunun, kazanabileceği mükemmelliğe ulaşması olarak, Tyler; davranışların yeniden şekillendirilmesi olarak, Ertürk; bireylerin, yaşamları boyunca kendi hayat tarzı içinde yaşanılanlar yoluyla elde ettikleri istedik davranış ve bireyin davranışlarında meydana gelen değişim süreci olarak tanımlamıştır (Ertürk, 1988). İnsanlar yaşamları boyunca sahip oldukları her şeyi eğitim ile elde eder ve eğitim insan yaşamının vazgeçilemeyecek bir öneme sahiptir (Yılmaz, 2008). Eğitimi bir bütün olarak planlanır. Öğretmenler planlarını öğrencinin eğitim hayatına entegre eder ve öğrencinin uygulamadaki başarısını gözlemler. Eğitim, başından sonuna kadar belirli özelliklerle donatılmış bir ortamda ve kontrol altında tutularak yapılır. Değerlendirme bölümü, eğitimin sonunda gerçekleşir (Şişman,2012). Toplumsal hayatın devamlılığı için eğitim önemli ve oldukça gereklidir. Bu öneme sahip olması neticesinde okul ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Okullar bireylerin ilgi alanlarının ve yeteneklerinin farkına varmalarını, çağdaş ve toplumun gelişen ve değişen yapısı ile uyum içinde yetişen bireyler olmalarını amaçlamaktadır (Görmez, 2016).

2.2. Sınıf Yönetimi

Eğitimin yönetimi açısından sınıf yönetimi, birinci sırada gelir (Başar, 2001). Kontrolü elde tutulamayan sınıf yönetiminde, eğitim öğretim gerçekleştirilirken iletişimin niteliğinin iyi olması ve öğrencileri yönlendirme yapmanın pek mümkün olmadığı söylenebilir. Sınıf yönetimi; sınıf içi kuralları oluşturma, öğretim ve zaman yönetimi, sınıfı şekillendirme, öğrenci davranışlarını kontrol altında tutarak öğrenmeyi gerçekleştirmeye zemin hazırlama faaliyeti olarak adlandırılabilir (Çelik, 2002). Sınıf yönetiminin özünde; sınıfta öğrenciler için uygun bir öğrenme ortamı yaratmak, sınıfta zaman ve öğrenme süreçlerini yönetmek, sınıf içerisindeki davranış şekillerini istenen kurallara göre düzenlemek ve kurumsal iletişim yoluyla öğrencilerin güdülenmelerini sağlamak ön plandadır (Okutan, ve diğerleri, 2017). Sınıf yönetimini beklentilerimizi karşılayacak şekilde sağladıktan sonra bazen olumsuz öğrenci davranışlarıyla da karşılaşılabilir. Sınıf yönetimi, uzmanlık ve araştırma isteyen, gelişime açık, çok farklı yönlü bir süreçtir.

Başar'a (1999) göre sınıf yönetiminde bazı boyutlar ön plana çıkmaktadır. Sınıf ortamlarının fiziksel açıdan düzenlenmesi sınıf yönetiminin ilk boyutudur. Sınıfın geniş olması, sınıfın aldığı ısı ve ışık miktarı, sınıfın kullanım durumuna göre bölümlere ayrılması, sınıfın rengi, temizliği, oturma düzeni ve eğitimde kullanılan araç-gereçlerin durumu fiziki açıdan önemli unsurlardır. Sınıf yönetiminde ikinci boyut, eğitim öğretimin planlanma aşamasıyla ilgilidir. Eğitimin tüm hedefleri göz önüne alınarak ders planlarının hazırlanması, öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin özelliklerine göre hazırlanması, öğrenci gelişimlerinin izlenmesi ve bu izleme neticesinde değerlendirme yapılması eğitimin planlanmasıyla ilgili durumlardır. Eğitimdeki aşamalar üçüncü boyutu, eğitim ortamındaki ilişkilerin düzenlenmesi dördüncü boyutu, eğitim ortamında davranışsal düzenlemelerin yapılması beşinci boyutu oluşturur (Başar,1999).

3. İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Öğrencilerdeki istenmeyen davranışlar, eğitim öğretimin hedefine ulaşmasına engel olan, etkili ve kaliteli bir ortamın sağlanması için baş edilmesi zorunlu bir sorundur (Akpınar & Özdaş, 2018). İstenmeyen öğrenci davranışlarının aşırı görülmesi, sadece öğretmenleri değil okul yöneticilerini ve öğrencilerin ailelerini de zor durumda bırakabilir. Karşılaşılan bu davranışlar, eğitim ve öğretimde aksaklığa yol açarken, bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Olumsuz davranış sergileyen öğrenciler, okulda öğretmenleri, sınıf ortamında diğer öğrencileri ve dersleri, genel olarak tüm okulu olumsuz olarak etkilemektedir (Başar,2014). İhtiyaçlar insan davranışlarının temelini oluşturur. İnsanlar, bu gereksinimlerini giderebilmek için doğasında var olan istemsiz davranışları gösterebilir. Bu davranışlar, toplum tarafından hoş karşılanmayan bir yönde eğilim gösterebilir. İstenilen davranışlardaki kıstas ise, bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullara, insanların değer yargılarına ve toplumda oluşan kurallara göre değişebilir. Bu değerler, istenilen davranışın kişilere ait olmasını engeller (Sarıtış, 2000). Sınıf ortamında karşılaşılan olumsuz öğrenci davranışları hem öğretmenleri hem de diğer öğrencileri rahatsız eder. Bu tür davranışlar, eğitimde varılmak istenen noktaya ulaşmanın önünde engeldir. Öğrencideki olumsuz davranışların sınıf ortamında eğitime engel olması, sınıf arkadaşları ve kendisinin güvenliğini olumsuz yönde etkilemesi, sınıf araç gereçlerine zarar vermesi ve toplum içinde benimsenmesine engel olması durumu olarak sıralanabilir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının görülmesinde öğrencinin derslerdeki başarısızlığının etkisi çok büyüktür. Akademik anlamda belirli bir seviyede olan öğrencilerde, olumsuz olarak adlandırılan davranışlara daha az rastlandığı söylenebilir (Sarıtış, 2000). Öğrencilerin kişilik yapısına, sosyo-ekonomik durumuna, yaş aralığına ve cinsiyetlerine göre, öğrencilerin öğrenim gördüğü eğitim kademelerindeki sergilediği olmasını istenmediğimiz davranışlar farklılaşabilir. Çok hareketli, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği tanısı konan öğrencilerin her türlü davranışları doğal olarak karşılanabilir. Ancak, normal olarak adlandırdığımız diğer öğrencilerin göstermiş davranışlar; dikkat çekmek içindir ve hemen öğretmen tarafından fark edilir. Bu sebeple, her istenmeyen davranışın, aynı koşullar altında değerlendirilmemesi, bu davranışların diğer tüm öğrenciler için aynı nedene bağlanmaması ve bu davranışların çeşitli kategoriler altında değerlendirilmemesi gereklidir.

3.1. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri

Sınıf içinde önemli ya da önemsiz istenmeyen birçok öğrenci davranışının altında mutlaka bir nedene rastlanmaktadır. Sınıf ortamında bulunan unsurların karşılıklı olarak birbirini etkilemeleri bu nedenlerin başında gelir. Öğretmenlerin mesleğine bakışı, karakter özellikleri, öğrencilerin sahip oldukları yeterlilikleri ile sınıfın fiziki ortamı, sınıf içerisindeki iletişim ve etkileşim kaynaklarını oluşturur (Özer & Bozanoğlu, 2016). Olumsuz öğrenci davranışları öğrencilerden, sınıfın fiziki ortamından ve öğretmenlerden kaynaklanabildiği gibi; sosyal nedenlerden, geçmiş yaşantılardan, eğitim öğretim programlarından ve yöntemlerinden, sınıftaki düzensizliklerden de kaynaklanabilmektedir (Balay,2016). Herhangi bir davranışın sorun olarak değerlendirilmesinde öğretmenin tutumu da önemlidir. Kontrolü elinde tutmaya çalışan bir öğretmenin, öğrencilerin küçük hatalarını görmezden gelemeyip tepki göstermesi sorunları daha karmaşık bir hale getirebilir. Bununla birlikte sınıf kontrolünü elinde tutamayan bir öğretmenin duyarsız tavrı da öğrenci davranışlarının olumsuz yönde değiştirebilir. Öğretmen sorunları sınıflandırma yanlısına düşmemelidir. Sorunlu davranışın sebeplerini iyi araştırmalı ve bu davranışlara göre hareket etmelidir. Sorunu doğru çözebilmek için doğru anlamak gereklidir.Sınıf ortamında karşılaşılan olumsuz öğrenci davranışları genellikle öğrencilerin derslerde sıkılmasından, güce karşı koymasından, kurallara uymak istememesinden, dikkat çekme ihtiyacından ve kuralları yeteri kadar bilmemesinden kaynaklanabilir.

3.2. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Başa Çıkma Yöntemleri

Öğrencilerde istenmeyen bir davranış görüldüğü zaman hemen müdahale etmek gibi yanlış bir davranış gösterilmemelidir. Her şeyden önce istenmeyen davranışın nelerden kaynaklandığı tespit edilmeli sonra bu

davranışla baş etme yoluna gidilmelidir (Tertemiz, 2006). Sınıf içerisinde veya okul ortamında istenmeyen davranışlarla baş çıkmak için planlı çalışmalar yapılmalı, davranışlarda tutarlı olunmalı, öğretmen öğrenciyi kontrol altında tutmalı, sınıf içinde kurallar belirlemeli ve öğrencileri hedefe yönlendirme yapmalıdır (Ünal & Ada, 2000).

Başar (1999), istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede; öğretmenler öğrencileri kontrol altında tutmak için öğrencilere otoritelerini göstermeye çalışmakta, öğrencileri ödüllendirme ve ceza verme gibi yollara başvurmaktadır. Öğretmen öğrencisini tanımalı, öğrencinin davranışını olumlu yönde nasıl değiştirebileceğini belirleyerek istedik davranış oluşturma yoluna gitmelidir. Öğrencinin olumlu davranışlarının ardından öğrenciyi ödüllendirmek, okul ortamında sosyal sorumluluklar vermek, öğrencinin kendisine olan özgüveni oluşturmak ve başkalarının düşüncelerinin de önemli olduğunun farkında olması da olumsuz davranışlarla baş etmede etkilidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmek, istenmeyen davranışların neler olduğunun tespit edilerek kontrolün elde tutulması olarak tanımlanabilir. İstenmeyen davranışlara karşı her zaman hazırlıklı olunmalı, bu tür davranışların neler olduğu bilinmeli, davranışların sebepleri araştırılmalı, olumsuz davranışlara anında müdahale edilmeli ve öğrencilerin yaptıkları istenmeyen davranışların farkındalığı sağlanmalıdır (Tertemiz,2006).

4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2020 yılında Ferhat Özlü, “ İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Öğretmenlerin Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerine İlişkin Sınıf öğretmeni Görüşleri ” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmasının amacı, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini ve öğretmenlerin bu davranışlarla başa çıkmada kullandıkları stratejileri ortaya çıkarmaktır. Bu amaç çerçevesinde, sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğu, bu davranışların eğitimin hangi boyutunda değerlendirileceği, bu davranışlar ile başa çıkmak için hangi stratejilerin kullanılacağı, öğretmenlerin verdiği tepkiler, olumsuz davranışlar karşısında öğretmenlerin verdiği tepkiler araştırılmıştır. Araştırma, nitel yöntemle yapılmış bir araştırmadır. Araştırmada çağımız çocuklarında çok fazla dikkat dağınıklığının görülmesi ve teknolojiye olan bağımlılığın oluşması, velilerin öğretmenlerin işine çok fazla karışması yüzünden öğrencilerdeki istenmeyen davranışların boyutunun değiştiği düşünülmektedir. Kırbaş & Atay (2017) “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri ortaya koymak ve problemlerin çözüm için öneriler sunmak amacıyla nitel araştırma yöntemini kullanmışlardır. Nitel araştırma yöntemi ile görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin derste izin almadan konuşması, öğretmenlerini ve derslerini dinlememe gibi birçok problemle karşılaştığı görülmüştür. Gündoğdu (2013), “İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri ve Bu Davranışlara Karşı Uyguladıkları Stratejiler” adlı bir çalışma yapmıştır. İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşlerini ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejileri belirlemeye çalışmıştır. Araştırma nitel yöntemle ve veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından yeterli düzeyde bir algıya sahip oldukları, sınıfta çok fazla ve farklı şekillerde istenmeyen davranışla karşılaştıkları ve bu istenmeyen davranışların temelinde ise; ailenin, çevrenin etkisi, okulun ve sınıfın fiziksel yapısı ve sosyal medya olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin istenmeyen davranışların önüne geçmek için farklı yöntem ve teknikleri kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin kendilerini geliştirme değiştirme konusunda yetersiz durumda oldukları ve bu anlamda gerekli hizmet içi eğitim eksikliklerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ardıç & Temiz (2019), “İlkokul Öğrencilerinde Görülen İstenmeyen Davranışlara Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Çözüm Stratejileri” konusunda ilkokulda görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bu davranışların nedenleri ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemlerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla birlikte araştırma yapmışlardır. Nitel araştırma yöntemiyle sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; öğrencilerin derste söz almadan konuşması, derse karşı ilgisiz olmaları, arkadaşlarına şiddet uygulaması, sınıfta gezinmeleri, küfretmeleri, saldırgan tavır içinde olmaları, kıskançlık yapmaları, etkinliklere katılmak istememeleri, gereksiz yere ağlama ve bağırmaları, arkadaşlarını sürekli şikâyet etmeleri, saygısız hareketler içinde olmaları ve öğretmenlerine karşı inatçılık yapmaları gibi davranışlar tespit edilmiştir. Bu tür davranışların yanlış veli tutumları, öğrencinin kişisel özellikleri ve çevrenin etkilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları yöntem olarak en çok uyarı, ödüllendirme, ceza verme, görmezden gelme ve rehberlik servisine yönlendirme yapmaları görülmektedir. Akyavuz (2019) “ İlkokul Öğrencilerinin Sergiledikleri İstenmeyen Davranışlar ” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmasının hedefinde, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışların neler olduğu ve bu davranış

problemleriyle baş etmede kullandıkları yöntemler yer almıştır. Öğretmenlerin bu tür davranışlarla karşı karşıya kaldığında nasıl bir tepki vermesi gerektiği ortaya konmuştur. Nitel araştırma çalışması ve görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin çoğunlukla söz alamadan konuşmaları, derste ders dışı etkinliklerle uğraşmaları, arkadaşlarıyla kavga etmeleri, kendi aralarında konuşmaları, verilen sorumluluklarını yerine getirmemeleri gibi davranışlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu davranışlara karşı uyarıda bulunmaları, öğrencilerin aileleriyle görüşmeleri, öğrencinin gösterdiği olumlu davranışı pekiştirmeleri, bazı olumsuz davranışları görmezden gelmeleri, kendilerini başkalarının yerine koydurarak düşünmelerini sağlamaları, dersi etkili hale getirmeleri, öğrencilere sorumluluk verme, onlarla birlikte kurallar oluşturmaları, çok konuşanların yerlerinin değiştirilmesi, olumsuz davranış gösteren öğrenci ile birebir görüşme yapmaları, ders anlatırken öğrenciyle göz teması kurmaları gibi yöntemleri kullandıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin isteyerek veya istemeden de olsa sınıf içinde ve okulda istenmeyen davranışlar sergilediği söz konusudur. Araştırmaya katılan öğretmenler çoğunlukla öğrenci açısından bakarak olumlu yöntemler kullanmış, öğrencileri olumsuz etkileyecek yöntemleri daha az kullanmışlardır.

5. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama aracına, verilerin analizine ve yorumuna ilişkin başlıklara yer verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, İzmir'in Ödemiş ilçesindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, tarama modelinde nitel araştırma tekniği ile yapılan bir araştırmadır. Veriler, görüşme tekniği kullanılarak tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin içeriği, analiz edilerek sonuca ulaşılmıştır.

Nitel araştırma, insanın kendi dünyasının bilinmeyenlerini çözmek ve kendi çabasıyla şekillendirdiği toplumsal mekanizmaların en uç noktasını kavrayarak geliştirebileceği bilgi elde etme yöntemlerinin başında gelir (Özdemir, 2010). (Karataş, 2015) görüşmeyi, araştırmaya dâhil olan kişilerin herhangi bir konuda görüş ve fikir beyan etme faaliyeti olarak adlandırmaktadır. Görüşmenin amacı kişilerin içyapısına girerek herhangi bir konu hakkında ortaya koyduğu görüşlerini anlamlandırmaktır. Görüşme tekniğinde, araştırmacı çalışma yaptığı konu ile ilgili çalışmasına başlamadan önce katılımcılara sormak üzere hazırlanmış olduğu görüşme formundaki soruları çalışma sırasında görüşme yaptığı kişilere yönelterek araştırma yaptığı konuyla ilgili veri elde edebilmektedir. (Türnüklü, 2000) görüşme tekniği hakkında “görüşme tekniği kullanılarak daha doğru ve kaliteli fikirlere ulaşılır ve katılımcılar araştırma konusu hakkındaki fikirlerini rahatlıkla ifade edebilirler” demiştir.

5.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında İzmir'in Ödemiş ilçesindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur.

Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo .1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Değişken	Özellik	Sayı(f)
Cinsiyet	Kadın	5
	Erkek	8
Kıdem	1-5 yıl	-
	6-10 yıl	2
	11-20 yıl	6
	21 yıl ve üzeri	5
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	-
	Lisans	13
	Yüksek Lisans	-
Mezuniyet	Türkçe Öğretmenliği	3
	Matematik Öğretmenliği	1
	Fen Bilimleri Öğretmenliği	1
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	3
	İngilizce Öğretmenliği	2
	Görsel Sanatlar Öğretmenliği	1
	Bilişim Teknolojileri Öğretmenliği	1
	Müzik Öğretmenliği	1

Tablo 1. incelendiğinde; öğretmenlerin 5’inin kadın 8’inin erkek olduğu görülmektedir. İki katılımcının görev süresinin 6-10 yıl arası, altı katılımcının 11-20 yıl arası, beş katılımcının ise 21 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir. Kıdeme bakıldığında çalışma grubunun deneyimli öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Çalışmaya katılanların tamamı lisans mezunudur. Katılımcıların 3’ü Türkçe Öğretmenliği,

1'i Matematik Öğretmenliği, 1'i Fen Bilimleri Öğretmenliği, 3'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 2'si İngilizce Öğretmenliği, 1'i Görsel Sanatlar Öğretmenliği, 1'i Bilişim Teknolojileri Öğretmenliği ve 1'i Müzik Öğretmenliği mezunudur.

5.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, araştırmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından oluşturulan “Ortaokullarda Görevli Öğretmenlerin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Önleme Yöntemleri” konulu görüşme formudur. Veri toplamada kullanılan aracı oluştururken nitel teknikle yapılan alan yazın incelenmiş ve bu konuda daha önceden geliştirilen ölçekler incelenmiştir.

Araştırmanın hedeflerine uygun olarak araştırmacı tarafından altı soruluk bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. Formun birinci bölümünde katılımcılara araştırma konusu ve amacı hakkında bilgiler verilmiş, kişisel bilgilerin olduğu bölüme yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından çalışma grubuna yöneltilen görüşme sorularının yer aldığı bölüm ise formun ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Sorular görüşme yapılan kişilerin görüşlerini rahatlıkla anlatabilmeleri için açık uçlu olarak hazırlanmış ve yapılan görüşmelerde katılımcılara sorulmuştur.

5.4. Verilerin Analizi ve Yorumu

Araştırmacı tarafından, araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin düşüncelerini ve deneyimlerini ortaya koymak için görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Görüşmeler, geliştirilen görüşme formu kullanılarak, İzmir ili Ödemiş ilçesinde görev yapan MEB bünyesinde bulunan 10 değişik devlet ortaokulunda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda ders veren 13 branş öğretmeniyle, 2021-2022 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde yapılmıştır (Mart-Nisan). Görüşme yapılan öğretmenlerin herhangi bir kişisel bilginin ve adlarının kimseyle paylaşılmayacağı, araştırma sonucunda paylaşılan görüşlerin kimseyle paylaşılmayacağı, görüşme sonunda elde edilen verilerin sadece bu araştırmada kullanılacağı söylenerek görüşme yapılacak kişilere güven verilmiştir. Görüşmeler katılımcının kendini rahat ifade edebileceği bir ortamda ve karşılıklı konuşmalar şeklinde, bazen de ayrıntılara inilerek yapılmıştır. Görüşme için hazırlanan sorular katılımcılara aynı soru sırasıyla sorulmuştur. Görüşme analizlerinde katılımcı öğretmenlerin adları yazılmamış, her görüşme yazıya geçirilerek görüşmeciler için Ö1, Ö2,...Ö13, şeklinde kodlama yapılmıştır. Görüşme sonunda alınan notlar katılımcılarla paylaşılıp onayı alınmıştır.

6. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında, İzmir'in Ödemiş ilçesinde görev yapan MEB bünyesinde çalışana 10 değişik devlet ortaokulunda görev yapan 13 branş öğretmeni ile yapılan görüşmeler neticesinde toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda ulaşılan bulgulara ve bunlara ait yorumlara yer verilmektedir.

6.1. Öğretmenlerin Karşılaştığı İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Öğretmenlere Karşı Gösterilen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Bulgular

Tablo 2. İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Öğretmenlere Karşı Gösterilen İstenmeyen Davranışların Belirlenmesine İlişkin Bulgular

<i>Temalar</i>	<i>Katılımcılar(Ö)</i>	<i>Sayı (f)</i>
İstenmeyen öğrenci davranışları		
Gürültü etme	Ö5,Ö9,Ö10,Ö12	4
Yalan söyleme	Ö1,Ö2,Ö8, Ö13	4
Sürekli şikâyet etme	Ö2,Ö6,Ö7	3
Amaçsızca sınıfta gezinme	Ö2,Ö3	2
Dikkat eksikliği veya dağınıklığı	Ö12	1
Alay etme	Ö4	1
İnkâr etme	Ö1	1
Akran zorbalığı	Ö11	1
Kavga etme ve küfürlü konuşma	Ö9	1
Derse karşı ilgisizlik	Ö13	1
Öğretmenlere karşı yapılan istenmeyen davranışlar		
Saygısızlık	Ö2, Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö10, Ö12	7
Yok sayma	Ö2,Ö9,Ö12	3
İnatlaşma	Ö1,Ö5,Ö13	3

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlere karşı yapılan istenmeyen davranışlar olmak üzere iki görüş oluşturulmuştur. Katılımcılar gürültü etme, yalan söyleme, sürekli şikâyet etme, amaçsızca sınıfta gezinme, dikkat eksikliği veya dağınıklığı, alay etme, inkâr etme, akran zorbalığı, kavga ve küfürlü konuşma, derse karşı ilgisizlik gibi istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıklarını yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Öğretmenlere yönelik istenmeyen davranışları ise; saygısızlık, yok sayma, inatlaşma olarak gösterilmiştir. Görüşmeye katılanlardan 4'ü istenmeyen öğrenci

davranışını “gürültü etme” olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin ders anlatırken öğrencilerin sınıfça gürültü etmeleri, kendi aralarında konuşması istenmeyen davranış olarak belirtilmiştir. Öğretmenler görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Bazı öğrencilerin dersi sabote etmek için bilerek gürültü çıkardığını fark ediyorum.” (Ö5)

“Öğrencinin yapılan sözlü uyarıyı ilk seferde dikkate almaması ve beni yok sayması, derste gürültü yapması, arkadaşları arasında kavgaya etmeleri ve küfürlü konuşması, gibi istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyor.” (Ö9)

“Derste öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları çok fazla uğultuya neden oluyor. Öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları hem gürültü oluşturuyor hem de derste dikkatimi dağıtıyor.” (Ö10)

Görüşmeye katılanlardan 4’ü istenmeyen öğrenci davranışını “yalan söyleme” olarak söylemiştir. Öğretmenler genellikle öğrencilerde bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“İnkârcılık ve yalan söyleme öğrenciler en sık karşılaştığım davranışlardan birisi. Bu konuda öğrencilerim çok basit bir konuyla ilgili dahi hemen yalan söyleyebiliyor veya yaptığı olumsuz bir davranışı inkâr edebiliyorlar. Bazıları yalan söylemede ve inkârda profesyonelleşmiş. Yalanın kötü sonuçlara yol açtığını sonradan anlıyorlar.” (Ö1)

“Saygısız davranışlar, dinlememe, yalan söyleme, arkadaşlarını şikâyet etme.” (Ö2)

“Yalan söyleme. Genellikle dersle ilgili sorumluluk gerektiren durumlar olduğunda yapamadımın arkasına sığınma ve bunun yalanları doğurması.” (Ö13)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü istenmeyen öğrenci davranışını “sürekli şikâyet etme” olarak söylemiştir. Öğretmenler genellikle öğrencilerde bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“Saygısız davranışlar, dinlememe, yalan söyleme, arkadaşlarını şikâyet etme.” (Ö2)

“En sık karşılaştığım olumsuz davranış olarak şikâyet etmeyi söyleyebilirim. Sınıfta çocuklar birbirlerini sürekli şikâyet etmekte. En küçük bir olayı bile abartarak arkadaşlarını şikâyet ediyorlar.” (Ö6)

“...Öğrencilerin sürekli birbirini şikâyet etmesi. Bir öğrenciye dersle ilgili söz hakkı verdiğimde "Neden hep aynı kişiye söz hakkı veriyorsunuz? Neden bize söz hakkı vermiyorsunuz?" gibi şikâyetlerle çok sık karşılaşılıyor.” (Ö7)

Görüşmeye katılanlardan 2’si istenmeyen öğrenci davranışını “amaçsızca sınıfta gezinme” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“...Bunların yanında sınıf içerisinde amaçsız bir şekilde gezinen öğrenciler sınıf hâkimiyetini zorlaştırıyor. Bunu süreklilik haline getiren öğrencilerimiz var.” (Ö2)

“Çok hareketli ve ilgisiz öğrencilerin sınıfta dolaşması, yer değiştirmesi.” (Ö3)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “dikkat eksikliği veya dağınıklığı” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“...Derste dikkat dağınıklığı olan öğrencilerimiz de var. Ben ders anlatırken başka şeylerle uğraşılıyor. Başka bir dersin ödevi varsa onu yapıyor ya da herhangi bir şeyle uğraşılıyor.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “alay etme” olarak söylemiştir. Bu temayla ilişkili şikâyet ve düşünceler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öğrencilerin birbirlerinin fiziki özellikleri ya da eksikliklerini alay konusu etmeleri.” (Ö4)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “inkâr etme” olarak söylemiştir. Bu temayla ilişkili şikâyet ve düşünceler şu şekilde ifade edilmiştir:

“İnkârcılık ve yalan söyleme öğrenciler en sık karşılaştığım davranışlardan birisi. Bu konuda öğrencilerim çok basit bir konuyla ilgili dahi hemen yalan söyleyebiliyor veya yaptığı olumsuz bir davranışı inkâr edebiliyorlar.” (Ö1)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “akran zorbalığı” olarak söylemiştir. Bu temayla ilişkili şikâyet ve düşünceler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öğrencilerde akran zorbalığı en çok karşılaştığım olumsuz davranışlardan birisi. Öğrenciler arasında yaşanan olumsuz bir durumdan sonra ilgili öğrencileri alıp yaşanan olay ile ilgili çok yapıcı bir şekilde bilgilendirip rehberlik yaptıktan çok kısa bir süre sonra aynı olumsuz durumların öğrenciler tarafından tekrar edilmesi istemediğim öğrenci davranışları arasında.” (Ö11)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “kavga etme ve küfürlü konuşma” olarak söylemiştir. Bu temayla ilişkili şikâyet ve düşünceler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öğrencinin yapılan sözlü uyarıyı ilk seferde dikkate almaması ve beni yok sayması, derste gürültü yapması, arkadaşları arasında kavga etmeleri ve küfürlü konuşması, gibi istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyor.” (Ö9)

Görüşmeye katılanlardan 1’i istenmeyen öğrenci davranışını “derse karşı ilgisizlik” olarak söylemiştir. Bu temayla ilişkili şikâyet ve düşünceler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öğrencilerin matematiğe karşı fazla önyargılı olmaları. Toplumda en zor ders matematiktir algısının önüne geçmek çok zor. Çocuklar da bu toplumun birer ferdi oldukları için fazla önyargılı şekilde derse başlıyorlar. Ben zaten yapamam deyip kenara çekilmeleri ve bunun getirisi olarak isteksiz oluşları dersin işleyişini etkileyen önemli bir etken oluyor.” (Ö8)

Öğretmenlere karşı yapılan istenmeyen davranışlar saygısızlık, yok sayma ve inatlaşma olarak ortaya çıkmıştır.

Görüşmeye katılanlardan 7’si kendilerine karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “saygısızlık” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“Saygısız davranışlar, dinlememe, yalan söyleme, arkadaşlarını şikâyet etme.” (Ö2)

“Öğrenciye uygun olmayan her tür saygısız davranış. Bu davranışların hem biz öğretmenlere hem de arkadaşlarına yapılması.” (Ö3)

“... Bazen öğrencilerin sınırını aşması sonucu büyük problemler yaşadığım oluyor. Arkadaşları arasında göstermiş oldukları saygısız davranışları bize karşı da yapmaya çalışıyorlar.” (Ö4)

“...Bana karşı yapılan istenmeyen davranış uyarıya rağmen istenmeyen davranışı sürdürmesi, sözümü dinlemeyip saygısızlık yapması.” (Ö5)

“...En küçük bir olayı bile abartarak arkadaşlarını şikâyet ediyorlar. Bana karşı olumsuz davranış olarak saygısızlık diyebilirim. Bazılarında ukala tavırlar ve çokbilmişlik var.” (Ö6)

“...Ben ders anlatırken başka şeylerle uğraşılması veya arkadaşları arasında konuşulması, anlattıklarımın dinlenmemesi, sık sık sözümün kesilmesi saygısız bir davranıştır bana göre. Bazen dersle alakası olmayan sorular sorulması, dersin bölünmesi de aynı şekilde bana rahatsızlık veriyor.” (Ö10)

“...Saygısızlık en çok karşılaştığımız istenmeyen öğrenci davranışı oluyor. Biz öğretmenlere karşı en çok yapılan olumsuz öğrenci davranışı olarak görüyorum.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü kendilerine karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “yok sayma” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“...Bunların yanında sınıf içerisinde amaçsız bir şekilde gezinen öğrenciler sınıf hâkimiyetini zorlaştırıyor. Bunu süreklilik haline getiren öğrencilerimiz var. Öğretmeni yok sayarak sınıftaki diğer arkadaşlarına ben öğretmeni takmıyorum havası oluşturup kendini güçlü göstermeye çalışıyorlar da.” (Ö2)

“...Öğrencinin yapılan sözlü uyarıyı ilk seferde dikkate almaması ve beni yok sayması, derste gürültü yapması, arkadaşları arasında kavga etmeleri ve küfürlü konuşması, gibi istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyor.” (Ö9)

“...Ben ders anlatırken başka şeylerle uğraşılıyor. Başka bir dersin ödevi varsa onu yapıyor ya da herhangi bir şeyle uğraşılıyor. Dersi önemsemiyor, tüm uyarılarıma rağmen beni dikkate almayı yok sayıyorlar.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü kendilerine karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “inatlaşma” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu tür davranışla karşılaştıklarını görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

“...Ergenlik sorunları veya ailesel sebepler bazı öğrencilerde birden bire karşı koyma olarak karşımıza çıkabiliyor. Bazı konularda bize karşı ısrarcı olmaları işi inatlaşmaya kadar götürebiliyor.” (Ö1)

“Bazı öğrencilerin dersi sabote etmek için bilerek gürültü çıkardığını fark ediyorum. Öğrenciyi yanlış yaptığı davranış konusunda uyardığımda inatlaşma oluyor. Sınıf içerisinde sadece onu görüp müdahale ettiğim düşüncesine kapılıyor ve benimle bu yüzden inatlaşmaya gidiyor.” (Ö5)

“...Genellikle dersle ilgili sorumluluk gerektiren durumlar olduğunda yapamadımın arkasına sığınma ve bunun yalanları doğurması. Öğrenciler hiçbir zaman yanlış yaptıkları davranışları kabul etmiyorlar. Her zaman kendilerini haklı görüyorlar. Karşıların bir öğretmen değil de bir arkadaşı varmış gibi davranıyorlar.” (Ö13)

6.2. Öğrencilerin Derse Karşı Göstermiş Oldukları İstenmeyen Davranışların Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 3’te, öğrencilerin derse karşı göstermiş oldukları istenmeyen davranışlara ilişkin konulara yer verilmiştir.

Tablo 3 Öğrencilerin Derse Karşı İstenmeyen Davranışlarının Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Temalar	Katılımcılar(Ö)	Sayı (f)
Dersi dinlememe	Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11	5
Derse karşı ilgisizlik	Ö1, Ö4, Ö7, Ö9	4
Dersi engelleme	Ö2, Ö5, Ö10	3
Ders malzemesi eksikliği	Ö5, Ö13	2
Hedefi olmama	Ö12	1

Tabloya bakıldığında, katılımcıların verdiği cevaplara göre öğrencilerin derse karşı istenmeyen davranışlardan en çok dersi dinlememe ve derse karşı ilgisizlik olduğu görülmektedir. Bunların ardından dersi engelleme, ders malzemesi eksikliği ve hedefi olmama şeklindeki davranışlar gelmiştir. Görüşmeye katılanlardan 6’sı derse karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “derse dinlememe” olarak belirtmiştir. Öğretmenler bu tür davranışlarla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Dersi dinlememe. Bilginin kalıcılığını ve öğrenmeyi engelliyor. (Ö3)

“Dersi dinlememek dersle ilgili en sık karşılaştığım davranışlardır. Öğrencilerin derse aktif katılımın olmaması başarıyı olumsuz yönde etkiliyor.” (Ö6)

“Ders dinlememe, derse karşı ilgisizlik derslerle ilgili olumsuz davranışlar olarak görüyorum. Derse karşı olumsuz tutum öğrenci başarısını da olumsuz etkiliyor.” (Ö7)

“Öğrenci için ders kendisi için ne kadar zor olursa o kadar istenmeyen bir ders haline geliyor. Bu sebeple derste dinlemek yerine ilgisini farklı yönlere çekiyor. Hem dersten iyice kopmuş oluyor hem de diğer öğrencilerin de dikkatini dağıtmış oluyor, öğrenmeyi de olumsuz etkiliyor.” (Ö8)

“Dersin sağlıklı bir şekilde işlenmesini engelleme davranışları. Modern hayatın belki de bir getirisi olarak öğrencilerin dersler dışında ilgisini çekebilecek pek çok dış uyarana maruz kalmaları ve bunu benimseme Halleri. Akademik başarıya etkisi olumsuz.” (Ö11)

Görüşmeye katılanlardan 4’ü derse karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “derse karşı ilgisizlik” olarak belirtmiştir. Öğretmenler bu tür davranışlarla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Öğrenmedeki isteksizlik derse olan ilgisizliği de ortaya koyuyor. Öğrencilerin bu tutumu akademik başarıyı ister istemez etkiliyor.” (Ö1)

“Sınıf içinde etkinliklere katılmada isteksizlik, ders esnasında popüler olmak adına gereksiz konuşmayı söyleyebilirim.” (Ö4)

“...derse karşı ilgisizlik derslerle ilgili olumsuz davranışlar olarak görüyorum. Derse karşı olumsuz tutum öğrenci başarısını da olumsuz etkiliyor.” (Ö7)

“Derse karşı ilgisizlik umursamaz tavır. Yapılan uyarıya kısa süreli uysa da tekrar eden davranışlar. Öğrencilerin bilgi ve kavrama düzeyleri çok düşük olduğu için konuyu anlamakta sıkıntılar yaşıyor.” (Ö9)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü derse karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “dersi engelleme” olarak belirtmiştir. Öğretmenler bu tür davranışlarla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Dersi dinlemek istemeyen öğrencilerin öğretmene ders işletmemek için uğraşmaları ve bunun da akademik olarak kazanımların önüne geçmesi.” (Ö2)

“Dersle ilgili malzemeleri getirmeme, ders dinlemeyip diğer öğrencilerin dikkatini dağıtma istemediğim öğrenci davranışlarıdır.” (Ö5)

“Dersi sabote edecek düzeyde gürültü yaparak, ders esnasında dikkat dağınıklığı oluşturarak dersin verimsiz geçmesine sebep oluyorlar.” (Ö10)

Görüşmeye katılanlardan 2’si derse karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “ders malzemesi eksikliği” olarak belirtmiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Dersle ilgili malzemeleri getirmeme, ders dinlemeyip diğer öğrencilerin dikkatini dağıtma istemediğim öğrenci davranışlarıdır.” (Ö5)

“Alanımdan kaynaklı derste gerekli olan malzemeleri getirmeme. Akademik başarısızlığa yol açan en büyük nedenlerden biri.” (Ö13)

Görüşmeye katılanlardan 1’i derse karşı yapılan istenmeyen öğrenci davranışını “hedefi olmama” olarak belirtmiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Geleceğe dair hiçbir planlamaları ve beklentileri olmadığını görüyorum bu sebepten dolayı ders çalışan öğrenci sayısı her sınıfta bir elin parmaklarından az sayıda maalesef. Bakanlığımızın sınıf geçme politikasından ötürü her durumda bir üst sınıfa geçeceklerini bildiklerinden umursamaz tavırları ile akademik olarak başarısız oluyorlar.” (Ö12)

6.3. Olumsuz Davranışa Sebep Olan Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Faktörlerle İlgili Bulgular

Tablo 4’te, olumsuz davranışa sebep olan sınıf içi ve sınıf dışı faktörlere ilgili temalara yer verilmiştir.

Tablo 4. Olumsuz Davranışa Sebep Olan Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Faktörler İlişkin Bulgular

Temalar	Katılımcılar(Ö)	Sayı (f)
Sınıf İçi Faktörler		
Farklı akademik düzeydeki öğrenciler	Ö1, Ö2, Ö5, Ö11	4
Öğretmenin tutumu	Ö3, Ö6, Ö7, Ö8	4
Fiziki şartlar	Ö4, Ö12, Ö13	3
Öğrencilerin sorumsuzluğu	Ö9, Ö10	2
Sınıf Dışı Faktörler		
Aile	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö10	5
Teknoloji bağımlılığı	Ö4, Ö9, Ö12	3
Arkadaş grubu ve çevre	Ö3, Ö6, Ö13	3
Sosyo-ekonomik durum	Ö5	1

Tabloda, katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre İstenmeyen Davranışa Sebep Olan Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Faktörler olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Sınıf İçi faktörler farklı akademik düzeydeki öğrenciler, öğretmenin tutumu, fiziki şartlar ve öğrencilerin sorumsuzluğu olarak bulunmuştur. Sınıf Dışı Faktörler ise aile, teknoloji bağımlılığı, arkadaş grubu ve çevre, sosyo-ekonomik durum olarak karşımıza çıkmıştır.

Görüşmeye katılanlardan 4’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf içi faktörü “farklı akademik düzeydeki öğrenciler” olarak söylemiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde akademik olarak düşük seviyelerdeki sınıflarda olumsuz davranışların daha fazla görüldüğü, öğrencilerin birbirlerini olumsuz bir şekilde etkilediği görülmüştür. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Hazır bulunuşluk olmaması öğrenci davranışını olumsuz etkiliyor.” (Ö1)

“Sınıf içi etken olarak düşük seviyedeki öğrencilerin sınıftaki diğer öğrencilerin dikkatlerini dağıtmaya çalışmasıyla, başarılı bir öğrencinin dikkat çekmeye çalışmasıyla karşı karşıya kalmamızı söyleyebilirim.” (Ö2)

“Farklı akademik düzey veya özellikte öğrencilerin bir arada bulunması sınıf içi etkidir.” (Ö5)

“Sınıf içi etken grup psikolojisine uyum. Genel olarak başarı grafiği yüksek bir sınıfta davranış bozukluğu içerisinde olan öğrenci kendi arkadaşları tarafından uyarıldığında bu uyarı öğretmenin yapmış olduğu uyarıdan daha etkili oluyor ve davranışı devam ettirmeyi bırakıyor. Akademik başarı ya da başarısızlık durumu davranışın yönünü değiştirmede belirgin bir şekilde görülüyor.” (Ö11)

Görüşmeye katılanlardan 4’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf içi faktörü “öğretmenin tutumu” olarak söylemiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Öğretim yapılırken öğretmen tarafından görsel işitsel uyarıların kullanılmaması ve öğretmenin sınıf yönetimi becerisi zayıflığı ve öğrenciye olan tutumu sınıf içi etkenlerdir.” (Ö3)

“Sınıf içi öğretmenlerin yaptırım gücünün yetersiz oluşu, öğrencilere takındığı tavır etkili.” (Ö6)

“Öğretmenin disiplin anlayışı, öğrencilerle iletişimi sınıf yönetimini etkiliyor.” (Ö7)

“Çağımız çocukları evlerinde her istedikleri yerine getirilen birer çocuk oldukları için okulda da aynı tavrı görmek istiyorlar. Olmayınca da huzursuzluk çıkarabiliyorlar. Biz öğretmenlerin tutumu davranışın sönmesinde ya da devam etmesinde oldukça etkili. Bu durumda olan öğrenci diğer öğrencileri de olumsuz yönde etkiliyor.” (Ö8)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf içi faktörü “fiziki şartlar” olarak söylemiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Okullarda fiziki şartların yeterli olmaması sınıf içi etkindir.” (Ö4)

“Sınıfın fiziki yapısı öğrenci davranışlarını etkileyen önemli etkenlerden birisi. Küçük boyutlu sınıflarda sıralar birbirine çok yakın oluyor. Öğrencilerin bu şekilde iç içe oturmaları olumsuz davranışa zemin hazırlıyor. Yine sınıfın yeteri kadar hava almaması, sınıf içerisinde düzen olmaması sınıf hâkimiyetini olumsuz etkiliyor.” (Ö12)

“Sınıf genişliğinin öğrenci sayısına uygun olmaması veya kalabalık sınıflar öğrenci davranışını ve bizlerin sınıfı kontrol etmemizi olumsuz etkiliyor.” (Ö13)

Görüşmeye katılanlardan 2’si olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf içi faktörü “öğrencilerin sorumsuzluğu” olarak söylemiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“İstenmeyen öğrenci davranışlarının Covid sonrası süreçte belirgin şekilde arttığını gözlemliyorum. Özellikle çocuklarda derslere karşı aşırı isteksizlik var.” (Ö9)

“Ders planlarının öğrencilerin öğrenme farklılıklarını dikkate alacak şekilde uygulanmamasıyla birlikte başarısız öğrencilerin derse olan ilgisizliği olumsuz davranışa yol açıyor.” (Ö10)

Görüşmeye katılanlardan 5’i olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf dışı faktörü “aile” olarak söylemişlerdir. Olumsuz davranışların görülmesinde ailenin kendi içinde birtakım sorunlar yaşıyor olması, ailenin çocuğa karşı ilgisiz kalması, otoriter bir aile yapısının olması öğrencilerde olumsuz davranışların ortaya çıkmasında büyük bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Aile eğitimi eksikliği, aşırı serbest ya da otoriter bir yapıya sahip ailede yetişen çocuk bunu okulda arkadaşlarına olumsuz davranış olarak yansıtıyor.” (Ö1)

“Sınıf dışı etken olarak ailenin okul ve öğrenciye olumsuz yaklaşımı istenmeyen davranışa yol açıyor.” (Ö2)

“Öğrencilerin evde aileleri tarafından yeterince dinlenmiyor olması, ailenin çocuğa ilgisiz davranması, çocuğun olumsuz davranışlarını artırıyor.” (Ö7)

“Sınıf dışında aile faktörü önemli. Öğrencilerin ailede yaşadığı sorunlarını çözemeyip bu sorunları okul ortamı veya sınıf ortamına taşımaları olumsuz davranışa ortaya çıkarıyor.” (Ö8)

“Çocuğun ailesinin derslere olan ilgisizliğini doğal karşılaması ve olumsuz davranışını görmezden gelmesi davranışın pekişmesine yol açıyor.” (Ö10)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf dışı faktörü “teknoloji bağımlılığı” olarak söylemiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Teknolojinin giderek daha çok hayatımıza girmesi ve çocukların bağımlılık derecesinde teknolojiyi kullanıyor olmaları davranış değişikliğine sebep oluyor ve bu da okula yansıyor.” (Ö4)

“Covid sürecinde çocukların okuldan uzak kalması, teknolojiye ulaşma imkânının artması ve teknoloji kullanımının ebeveynler tarafından yeterince kontrol edilememesi sonucu çocukların internet ortamında her türlü zararlı içeriğe kontrolsüzce maruz kalması ile olumsuz davranışların arttığını düşünüyorum.” (Ö9)

“Günümüzde bilgisayar oyunlarının çocuklar arasında çok hızlı şekilde yayıldığını görüyoruz. Genelde bu oyunlar şiddet içerikli oyunlar bunların da sınıflara yansımaları akran zorbalığı şeklinde oluyor. Ergenlik çağına giren çocuklarda ise kendini gösterme isteği belirlediğinde asi davranışlar ve otoriteye başkaldırı eğilimleri ortaya çıkıyor. Teknolojinin bilinçsiz kullanımı bu tür istenmeyen davranışlar oluşturabilir.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf dışı faktörü “arkadaş grubu ve çevre” olarak söylemiştir. Öğretmenler bu konuda düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Etik ve kültürel anlamda toplumda yozlaşma en büyük etkidir.” (Ö3)

“...arkadaş çevresi öğrenci davranışına direkt yansıyor.” (Ö6)

“...Akranlarında gördüğü ve popülerliği artırdığı olumsuz davranışları kendileri de yapma eğiliminde oluyorlar. Arkadaş çevresinde kendini ön plana çıkarmak için aynı şekilde davranışlar sergiliyor.” (Ö13)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü olumsuz öğrenci davranışına sebep olan sınıf dışı faktörü “sosyo-ekonomik durum” olarak söylemiştir. Öğretmenlerin birçoğu maddi sıkıntı içerisinde olan öğrencilerin ailelerinin yaşamış oldukları sıkıntıları çocuklara da yansıttıkları bu durumun çocuklarda davranışların bozulması şekline dönüşmesine sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, imkânlarla ulaşmadaki fırsat eşitsizliği öğrencilerin davranışlarında hissediliyor.” (Ö5)

6.4. İstenmeyen Davranışlara Öğretmenlerin Verdiği Tepkilere İlişkin Bulgular

Tablo 5’te, istenmeyen davranışlara öğretmenlerin verdiği tepkilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5 İstenmeyen Davranışlara Öğretmenlerin Verdiği Tepkilere İlişkin Bulgular

Temalar	Katılımcılar(Ö)	Sayı (f)
Genel uyarı	Ö1, Ö2, Ö5, Ö7	4
Birebir konuşma	Ö4, Ö9, Ö10, Ö12	4
Veli görüşmesi yapma	Ö2, Ö5, Ö9, Ö12	4
Etkili iletişim	Ö3, Ö6, Ö13	3
Göz teması kurma	Ö1, Ö5	2
Rehberlik servisine yönlendirme	Ö5, Ö11	2
Sorumluluk verme	Ö4, Ö8	2

Katılımcı görüşlerine göre, istenmeyen davranışlarla karşılaşıldığında öğretmenlerin bu davranışı ortadan kaldırmak için kullandığı yöntemlerin başında genel olarak tüm sınıfı uyarma, öğrencilerle birebir konuşma, veli görüşmesi yapma, etkili iletişim, göz teması kurma, rehberlik servisine yönlendirme, sorumluluk verme yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Görüşmeye katılanlardan 4’ü olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “genel uyarı” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler öğrencilere kurallar hakkında hatırlatma yaparak yaptıkları olumsuz davranış karşısında nasıl bir sonuç ile karşılaşacakları konusunda uyarıda bulunmaktadır. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“İstenmeyen öğrenci davranışıyla karşılaştığımda sınıfın tümünü uyarıyorum. Okulun ve sınıfın kurallarından bahsediyorum. Sonra olumsuz davranışı gerçekleştiren öğrenciyi uyarıyorum.” (Ö1)

“Öğrencilerle yanlış davranışın ne olduğunu konuşma, genel olarak tüm sınıfa uyarıda bulunma yolunu kullanırım.” (Ö2)

“Davranışın tüm sınıfı etkileyip etkilememesine göre değişiyor. Öğrenci sadece kendisine rahatsızlık veriyorsa öğrenciyle göz teması kurma, tüm sınıfı etkileyecek şekildeyse sözlü uyarma.” (Ö5)

“Sınıfı genel olarak uyarıyorum ve onları anlamaya çalışıp, sorunu büyümeden öğrencilerimle birlikte çözmeye çalışıyoruz.” (Ö7)

Görüşmeye katılanlardan 4’ü olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “birebir konuşma” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Bu konuda öğretmenler öğrenciyle karşılıklı yapılan konuşmanın daha etkili olduğunu, öğrencinin göstermiş olduğu olumsuz davranışın farkında olmasının daha kolay olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Onlarla daha çok konuşup, birebir sohbet ediyorum. Empati kurmalarını sağlıyorum.” (Ö4)

“Kurallar konusunda net ve tutarlı oluyorum. Gerektiğinde öğrenciyle birebir görüşüyorum. Olumsuz davranışın bir daha tekrarlanması durumunda bu davranışların hangi sonuçlara yol açacağını ve bunun karşılığında ne tür bir tepkiyle karşılaşacağını anlatıyorum.” (Ö9)

“Aslanım, kızım gibi sözlerle uyarıyorum. Utandırmadan, ezmeden davranışı değerlendirmeye çalışıyorum. Davranışının sonuçlarının neler olabileceğini çocuğa birebir anlatıyorum.” (Ö10)

“Öncelikle sakince konuşarak nedenini öğrenmeye çalışıyorum. Çoğunlukla elle tutulur bir neden bulamasak da bu davranışın doğru olmadığını güzel bir dille ifade etmeye çalışıyorum.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 4’ü olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “veli görüşmesi yapma” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğrencinin velisiyle iletişim halinde olmak, veliyle okul ortamında görüşme gerçekleştirmek bilgilendirmek öğrencilerin olumsuz davranışlarını azaltmaktadır. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Öğrencilerle yanlış davranışın ne olduğunu konuşma, genel olarak tüm sınıfa uyarıda bulunma yolunu kullanırım. Çözüme ulaşılamazsa problem oluşturan öğrencinin velisiyle görüşme yaparım.” (Ö2)

“Sorun sürekli ve gözlenebilir ise veli görüşmeleri ve rehber öğretmene yönlendirme ile devam ediyorum.” (Ö5)

“...Göstermiş olduğu olumsuz davranış karşısında öğrencinin ilesiyle iletişimde oluyorum. Veliyi okula çağırıp bilgilendiriyorum.” (Ö9)

“...Çoğunlukla elle tutulur bir neden bulamasak da bu davranışın doğru olmadığını güzel bir dille ifade etmeye çalışıyorum. Bu şekilde bir sonuç alamazsak ailesini işin içine katarak sorunu bastırmaya ve daha sonra bertaraf etmeye çalışıyoruz.” (Ö12)

Görüşmeye katılanlardan 3’ü olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “etkili iletişim” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Konuşarak ona ulaşmaya çalışıyorum. Her insanın içinde iyi bir yön vardır. Önemli olan küllerin altından onu çıkarıp canlandırmak. Kişiyi değil olayı eleştirdiğinizi anladıklarında iletişim kuruluyor.” (Ö3)

“Öncelikle güzel olumlu iletişim ile anlatım. İzah ve örnekler vererek istenmeyen davranışın kalkmasını bekliyoruz. Örneğin başka bir öğretmene yapılan saygısız bir davranışı öğrendim. Öğrenciye ulaştım kendisine yaptığı davranışın yanlış olduğunu izah ettim.” (Ö6)

“Genellikle öğrencilerin iletişim dilini anlamaya çalışırım ve ona göre davranırım. Öğrencilere iyi niyetle yaklaşırsam ve bunu öğrenciye hissettirirsem daha iyi sonuçlar alıyorum.” (Ö13)

Görüşmeye katılanlardan 2’si olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “göz teması kurma” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“...Öğrenci dersi dinlemediğinde veya başka bir şeyle uğraştığında bakışlarımın teması kuruyorum ve göz teması işe yarıyor.” (Ö1)

“Davranışın tüm sınıfı etkileyip etkilememesine göre değişiyor. Öğrenci sadece kendisine rahatsızlık veriyorsa öğrenciyle göz teması kurma, tüm sınıfı etkileyecek şekildeyse sözlü uyarma.” (Ö5)

Görüşmeye katılanlardan 2’si olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “rehberlik servisine yönlendirme” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Davranışın tüm sınıfı etkileyip etkilememesine göre değişiyor. Öğrenci sadece kendisine rahatsızlık veriyorsa öğrenciyle göz teması kurma, tüm sınıfı etkileyecek şekildeyse sözlü uyarma. Sorun sürekli ve gözlenebilir ise veli görüşmeleri ve rehberlik servisine yönlendirme ile devam ediyorum.” (Ö5)

“Rehberlik edici yaklaşımla sorunu çözmeye çalışırım ancak bu konuda uzman olmadığım için öğrenci ile ilgili sorunu rehber öğretmene iletiyorum.” (Ö11)

Görüşmeye katılanlardan 2'si olumsuz öğrenci davranışları ile karşı karşıya kaldıklarında “sorumluluk verme” yönetimini kullandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Onlarla daha çok konuşup, bire bir sohbet ediyorum. Empati kurmalarını sağlıyorum. Öğretmenlik görevini kısa bir süreliğine onlara devrediyorum. Sorumluluk vererek öğrencilerde görülen olumsuz davranışları azaltabiliyorum.” (Ö4)

“Olumsuz davranış gösteren öğrencileri derse katmaya çalışıyorum. O öğrencinin yapabileceği tarzdaki soruları yaptırıp kendine güvenmesini sağlıyorum. Etkinliklere katılmaya başladıktan sonra özgüveninin arttığını ve davranışlarının değiştiğini görüyorum.” (Ö8)

6.5. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışa Verdiği Tepkiler Sonucunda Öğrencilerde Gözlemlenen Değişikliklere İlişkin Bulgular

Tablo 6’da, öğretmenlerin istenmeyen davranışa verdiği tepkiler sonucunda öğrencilerde gözlemlenen değişikliklere yer verilmiştir.

Tablo 6 Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışa Verdiği Tepkiler Sonucunda Öğrencilerde Gözlemlenen Değişikliklere İlişkin Bulgular

<i>Temalar</i>	<i>Katılımcılar(Ö)</i>	<i>Sayı (f)</i>
Öğrencilerdeki olumsuz etkileri		
Olumsuz davranışın devam etmesi	Ö1, Ö9, Ö11, Ö12	4
Öğretmene karşı olumsuz davranış sergileme	Ö2, Ö3	2
Öğrencilerdeki olumlu etkileri		
Derse karşı olumlu tavır geliştirme	Ö4, Ö5, Ö10, Ö13	4
Hatasının farkına varma	Ö6, Ö7, Ö8	3

Görüşmeye katılanların verdiği cevaplara göre öğrencilerde olumsuz ve olumlu etkileri gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerdeki olumsuz etkileri olumsuz davranışın devam etmesi, öğretmene karşı olumsuz davranış sergilemeleridir. Öğrencilerdeki olumlu etkileri ise derse karşı olumlu tavır geliştirmeleri ve hatalarının farkına varmalarındır.

Görüşmeye katılanların 4’ü olumsuz öğrenci davranışlarına verilen tepki sonucunda öğrencilerde gözlemlenen olumsuz etkiyi “olumsuz davranışın devam etmesi” olarak söylemiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“İsrarla olumlu davranışa yönlendirilmesi için mücadele ediyorum. Aldığım önlemlerle istenmeyen davranışları azaltılmaya çalışsam da beklenmedik bir zamanda tekrar nüksediyor ve çocuk aynı davranışları yapmaya devam ediyor.” (Ö1)

“Aile ile işbirliği yapılabilirse öğrenciyi derse teşvik, sorumluluklarını yerine getirme konularında yol alınabilir. Daha ciddi davranış sorunlarında(yalan, küfür, saygısızlık vb.) ise kontrol altında tutmak zor oluyor. Öğrenci olumsuz davranışını devam ettiriyor. Okul ortamında kalıcı davranış değişikliği sağlamak çok zor.” (Ö9)

“Kimi öğrencinin o davranışını bir daha tekrarlamadığını kimi öğrencinin ise maalesef olumsuz davranışa devam ettiğini görüyorum. Değişiklik olmadığında şube rehber öğretmenleri ve öğrenci velileri ile çözüm yoluna gitmeyi tercih ediyorum.” (Ö11)

“Ailesi içerisinde çok olumsuz örneklerle maruz kalmayan çocuklarda müspet manada bir gelişme görülse de bu tip davranışlara sıkça çevresinde ve ailesinde rastlanılan çocukların olumsuz yanlarının herhangi bir değişime uğramadığını görüyoruz. Değişiklik gözlenmeyen çocuklara disiplin süreci ile bir miktar gözdağı vererek onları sistem içerisinde tutmaya çalışıyoruz.” (Ö12)

Görüşmeye katılanların 2’si olumsuz öğrenci davranışlarına verilen tepki sonucunda öğrencilerde gözlemlenen olumsuz etkiyi “öğretmene karşı olumsuz davranış sergileme” olarak söylemişlerdir. Öğrencilerde herhangi bir davranış değişikliği olmadığı belirtilmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Bazen öğrencinin inatlaşmasıyla karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle 8. sınıflar ergenliğin de etkisiyle bizimle bir laf yarışına giriyor. Okul kurallarına uymadıklarında, uyarıldıklarında bize karşı olumsuz bir tavır takınıyorlar.” (Ö2)

“Önce bana elbette kızıyorlar ama orta ve uzun vadede kazanan ben oluyorum. Çünkü yıllar sonra da olsa "siz haklıydınız" diyorlar.” (Ö3)

Görüşmeye katılanların 4'ü olumsuz öğrenci davranışlarına verilen tepki sonucunda öğrencilerde meydana gelen olumlu etkiyi “derse karşı olumlu tavır geliştirme” olarak söylemişlerdir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Verdiğim tepki sonucunda olumlu davranış geliştiriyorlar. Bu öğrencilerin özellikle olumlu davranışlarını sözel olarak pekiştiriyorum. Bu da etkili oluyor.” (Ö4)

“Değişim sağlandığını düşünüyorum. Genellikle öğrenci ile olumlu iletişime girmem sonucunda derse karşı olumlu davranış değişiklikleri oluyor.” (Ö5)

“Çocuğun gururunu kırmadan söylersem olumsuz davranışı olumluya dönüştürmede başarılı oluyor. Öğrenciye karşı olumlu tutum geliştirildiğinde, öğrencinin de derse karşı tutumu olumlu yönde değişiyor.” (Ö10)

“Bununla ilgili öğrenciyi tanıdığım andan itibaren kendime ve derse saygı konusunda kararlı davranıyorum. Uyarıdan sonra genellikle olumlu yönde davranışlar oluşuyor.” (Ö13)

Görüşmeye katılanların 3'ü olumsuz öğrenci davranışlarına verilen tepki sonucunda öğrencilerde meydana gelen olumlu etkiyi “hatasını anlamak” olarak belirtmiştir. Öğretmenler düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Öğrencilerimden biriyle olumsuz bir olay yaşadım. Olayın devamında öğrencime özür dilemenin önemini anlattım. Öğretmeninden özür dilemesi gerektiğini belirttim. Onunla konuştuktan sonra hatasını anladı, olumlu sonuç aldım.” (Ö6)

“Genelde davranışta değişiklik oluyor. Olumsuz davranışlar sergileyen öğrencilere yaptığım uyarılarım ve öğrencilerle konuşmalarım etkisini gösteriyor ve öğrenci hatasının farkına varıp özür diliyor.” (Ö7)

“Eğer öğrencileri derste kızarak uyarırsam kısa süre için sessizlik sağlanıyor. Ama çözüm değil. Eğer öğrenciyle gerçekten onun dilinden konuşursam, iyiliği için uyardığımı anlarsa o da hatasını anlıyor ve davranış değişikliği uzun süreli oluyor. Bu tamamen o öğrenciyle olan iletişime bağlı.” (Ö8)

6.6. İstenmeyen Davranışları Ortadan Kaldırmak İçin Öğretmenlerin Neler Yapabileceğine İlişkin Bulgular

Tablo 7’de, istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik temalara yer verilmiştir.

Tablo 7 İstenmeyen Davranışları Ortadan Kaldırmak İçin Öğretmenlerin Neler Yapabileceğine Yönelik Bulgular

Temalar	Katılımcılar(Ö)	Sayı (f)
Veli görüşmesi	Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12	5
Kural koyma	Ö6, Ö9	2
Birebir konuşma	Ö4, Ö10	2
İçerik ve yöntem değişikliği	Ö3, Ö5	2
Sorumluluk verme	Ö11	1
Ödüllendirme	Ö1	1
Hoşgörülle yaklaşma	Ö13	1

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik veli görüşmesi, kural koyma, birebir konuşma, içerik ve yöntem değişikliği, sorumluluk verme, ödüllendirme ve hoşgörülle yaklaşma temalarından oluşmaktadır.

Katılımcıların 5’i istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “veli görüşmesi” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Öğrenci ve velilerle irtibat kurulmalı. Veli mutlaka işbirliğine çağrılmalı. Veli ile olan iletişim öğrencilerin takip edildiğini anlaması ve öğrencinin kendine değer veriliyor hissine varması öğrencilerde olumsuz davranışların azalmasını sağlıyor.” (Ö2)

“Olumsuz davranışları ortadan kaldırmak için aileler ile görüşmek çok etkili. Ailenin vermiş olduğu destek önemli. Öğrencinin öğretmeni ve ailesi tarafından takip edildiğini bilmesi istenmeyen davranışın azalmasını sağlıyor. Bu yüzden, sürece kesinlikle aileler dâhil edilmelidir.” (Ö7)

“İstenmeyen davranış sergileyen öğrenciler genellikle ailevi problemleri olan öğrenciler olduğu için bu öğrencilerin aileleriyle sürekli iletişim halinde olunabilir. Ailevi neden varsa araştırılabilir. Veli çağırılıp çözüm bulunabilir.” (Ö8)

“...davranış problemi olan çocuklarla birebir ilgilenilerek, bağ kurarak, ailesiyle işbirliği yaparak, gerektiğinde veli ziyaret edilerek öğrencide olumlu davranışlar teşvik edilmeye çalışılabilir.” (Ö9)

“Umursamaz ve vurdumduymaz ailelerin çocuklarıyla bu problemlerin genel olarak yaşandığını gözlemliyoruz. Sadece öğretmen olarak bu davranışları ortadan kaldırmak mümkün görünmüyor. Okul aile ve öğretmen saç ayağının kurularak çocukla iyi bir iletişim içerisinde bu davranışlar düzeltilebilir.” (Ö12)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “kural koyma” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“İşbirliği ve ortak tavır etkili olur. Kurallar öğrencilerle birlikte belirlenirse etkili olacaktır. Yeterli tedbirler alınırsa olumsuz davranışın ortadan kalkmasına katkı sağlar.” (Ö6)

“Okul ortamında tüm öğretmenlerin ortak hareket etmesi önemli kuralların net ifade edilmesi, herkes tarafından tutarlılıkla uygulanması önemli. Bunun yanında davranış problemi olan çocuklarla birebir ilgilenilerek, bağ kurarak, ailesiyle işbirliği yaparak, gerektiğinde veli ziyaret edilerek öğrencide olumlu davranışlar teşvik edilmeye çalışılabilir.” (Ö9)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “Birebir konuşma” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“İstenmeyen davranış sergileyen öğrenciler genellikle ailevi problemleri olan öğrenciler olduğu için bu öğrencilerin çok iyi bir rehberliğe ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Okulda varsa rehber öğretmeni, yoksa sınıf rehber öğretmeni aracılığıyla öğrenciyle iletişim halinde olunması, sorunları ve sıkıntıları ile ilgili onunla birebir konuşulup çözüm yolları aranması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö4)

“Öğretmenlik becerisi ile çocuğu kırmadan sınıf ortamında yaşanan bir sorunu sınıf dışında birebir konuşma ile çözebilir.” (Ö10)

Katılımcıların 2’si istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “içerik ve yöntem değişikliği” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Tüm öğretmenler, eğitim ve öğretimin bir bütün olduğunu düşünerek idealist öğretmenlik yapmalı. Değerler eğitimi önemsemeli. Öğretmenliğe saygınlığın artması için eğitim öğretim sistemi gözden geçirilmeli. Öğretmenler uyguladığı yöntemlerde farklılıklara gitmelidir.” (Ö3)

“Öğretmenler sınıf yönetimi becerisi için kendini geliştirmeli, farklı eğitim öğretim metotları kullanılmalı, her zekâya hitap edecek uyarılar kullanılmalı, öğrenciyi mutlaka tanımalı.” (Ö5)

Katılımcıların 1’i istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “sorumluluk verme” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Öğretmenlerin pedagojik düzeyde yapabilecekleri sınırlı kalmakla birlikte alınan tedbirlerin yetersiz kaldığı gözlemlenebiliyor. İstenmeyen öğrenci davranışlarının gelişmesinde okul içi akran ilişkileri ve özellikle ve en çok etkili olan kısım aile özellikleri büyük yüzdellik dilimi oluşturuyor. Bu durumda olan öğrencilerime kaldıracabilecekleri düzeyde sorumluluk vererek duygusal anlamda destekliyorum. Sorumluluk alan öğrencilerin olumsuz davranışları azalıyor ya da tamamen ortadan kalkıyor.” (Ö11)

Katılımcıların 1’i istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “ödüllendirme” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Öğretmenler önce kendilerini rol model olarak hazırlamalı. Öğrencilerin olumlu ve güzel davranışlarını ödüllendirmeli. Aldığı her ödül bir olumsuz davranışı ortadan kaldırmakta ve istediğimiz davranışlara ulaşmamızda bir parça da olsa fayda sağlamaktadır. Ödüllendirme mutlaka

sıklıkla yapılmalıdır.” (Ö1)

Katılımcıların 1’i istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik “hoşgörüle yaklaşma” olarak belirtmiştir. Konuyla ilgili öğretmenler düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“İstenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için alınan tedbirleri yeterli bulmuyorum. Özeleştirici yapacak olursam sadece uyarı olmamalı, öğrencilere hoşgörüle yaklaşılmalı, belki görmezden gelerek, dikkati farklı yerlere çekerek istenmeyen davranış ortadan kaldırılabilir. Yetişkinlerden beklediğimiz davranışların aynısını çocuklardan bekleyemeyiz. Haftalık ders saatinde 1 ders saati yerimiz olduğu ve Türkiye’de sanata verilen önemin azlığından dolayı çok doğru bulmasam bile en baştan çok disiplinli ve keskin kuralları olan geleneksel bir eğitimci olmak durumunda kalıyorum.” (Ö13)

7. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin olarak araştırmanın sonuçları, bu sonuçların tartışılması ve araştırma neticesinde önerilere yer verilmiştir.

7.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları olumsuz öğrenci davranışlarının neler olduğu ve öğretmenlerin bu olumsuz davranışları önlemede kullandıkları yöntemlerle ilgili yapılan görüşmelere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Belirlenen görüşme soruları neticesinde altı başlık altında ele alınmıştır.

7.1.1. Öğretmenlerin Karşılaştığı İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Öğretmenlere Karşı Gösterilen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Sonuçlar ve Tartışılması

Öğretmenlerin karşılaştığı istenmeyen davranışlardan en çok gürültü etme, yalan söyleme, sürekli şikâyet, sınıfta amaçsız gezinme konularında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğretmenler ders anlatırken kendi aralarında konuşması veya sınıf olarak hep birlikte gürültü yapmaları rahatsız edici istenmeyen davranış olarak görülürken, çok hareketli, yerinde duramayan ve derslerle alakası olmayan öğrencilerde de sınıfta amaçsız gezinme görülmektedir. (Dağlı & Baysal, 2011)’ın bu konuda yaptıkları çalışmada öğrencilerin izinsiz konuşmaları, ders içerisinde dersle alakalı olmayan konularda konuşulması ve birbirlerini sürekli ve gereksiz yere şikâyet etmeleri sınıf içerisinde disiplin sorunu olarak en çok karşılaşılan davranışlar olduğu sonuca ulaşmışlardır. Öğretmenlerin karşılaştığı diğer olumsuz davranışların ise dikkat dağınıklığı, alay etme, inkâr etme, akran zorbalığı, kavga ve küfürlü konuşma, derse olan ilgisizlik yaklaşım şeklinde olduğu çalışmada karşımıza çıkar. (Çayak, 2013)’ın 2013 yılında yaptığı çalışmada da benzer şekilde; derslerde ders dışı konularda konuşma, öğretmenlere karşı saygısızlık yapma, yalan söyleme, küfür etme, kavga etme en çok karşılaşılan davranışlar olarak karşımıza çıkar. Öğretmenlere öğrenciler tarafından gösterilen saygısız davranışlar, öğretmenin yok sayılması, öğretmenlerle inatlaşma olduğu söylenebilir. Saygısız davranışlar bunlar içinde en fazla öne çıkan davranış olarak karşımıza çıkar. Saygısız davranışlar dışında öğretmenler öğrencilerin yalan söylemelerini, dersi dinlememelerini, arkadaşlarını şikâyet etmelerini, dersle ilgisi olmayan bir konuda soru sorma gibi tavırlar sergilediklerini görüşlerinde belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler öğrencilerin kendilerini yok sayarak sınıftaki diğer arkadaşlarına ben öğretmeni takmıyorum havası oluşturup kendini güçlü göstermeye çalıştıklarını, bazıları da öğrencilerin öğretmenlerle inatlaştığını görüşlerinde belirtmişlerdir.

7.1.2. Öğrencilerin Derse Karşı Göstermiş Oldukları İstenmeyen Davranışların Belirlenmesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışılması

Derse karşı gösterilen olumsuz davranışlardan en çok dersi dinlememe olduğu öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda karşımıza çıkmıştır. Öğretmenlerin bazıları en çok karşılaştıkları diğer olumsuz davranışın ise derse karşı ilgisizliği söylemişlerdir. Akademik olarak başarı gösteremeyen öğrencilerin derse karşı da ilgisiz tavır içine girdikleri öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. (Özenç, Güçlü, Özcan, & Güney, 2016) aynı şekilde bu çalışmada ulaşılan sonuçlardaki gibi öğrencilerin derse olan ilgisizliklerini öğrenciden kaynaklanan sebepler ve problemler olarak belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler de dersi engelleyen, dersi dinlemek istemeyen öğrencilerin öğretmene ders işletmemek için uğraşmaları ve bunun da akademik olarak kazanımların önüne geçtiğini ifade etmiştir. Öğrenci gözünden bakıldığında öğretmenler kendini ön plana çıkarmayı başaramayan, öğrencilerin ilgi ve sevgisini kazanamamış ise öğrenciler bu konumdaki bir öğretmeni önemsemeyebilir ve bazı olumsuzlukların yaşanmasına neden olur (M., 1985). Öğretmenler öğrencileriyle iletişim halinde olmalı, onlarla iyi ilişkiler kurmalı, çocukların

hayattan ne tür beklentiler içerisinde olduklarını anlamaya çalışmalı, zaman zaman kendini onların yerine koyarak aynı duyguları yaşamaya çalışmalıdır. Böyle bir yaklaşım içerisinde girerek çocukların derslere olan ilgilerini toplamalarını sağlayabilirler. Bazı öğretmenler de ders materyali getirmeyen ve geleceğe dair hiçbir planlamaları ve beklentileri olmayan öğrenciler olduğunu söylemişlerdir. Derslerle ilgili malzemeleri getirmeyerek ders dışında başka şeylerle uğraştıklarını ve derslere ilgisiz olduklarını söylemişlerdir.

7.1.3. Olumsuz Davranışa Sebep Olan Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Faktörlerle İlgili Sonuçlar ve Tartışılması

Öğrencileri olumsuz davranış sergilemeye yönelten sınıf içi veya sınıf dışı birçok faktör karşımıza çıkabilir (Türnüklü A. , 2000). öğrencilerde ortaya çıkan olumsuz davranışların sınıf içi faktörlerden mi kaynaklandığını veya sınıf dışı faktörlerden mi kaynaklandığı ve bu tür olumsuz davranışların ortaya çıkmasının çeşitli sebepleri olduğunu, bu sebeplerin neler olduğunu araştırılması gerektiğini belirtmiştir. Sınıf içi sebepler olarak öğrencilerin sahip olduğu bireysel farklılıklar, öğrencilerin kuramsal seviyeleri, okulun ve sınıfın fiziki durumu, uygulanan eğitim yöntemleri ve öğretim programları, öğretmenlerin sahip oldukları kişilik özellikleridir (Başar, 2014). Öğretmenlerin büyük çoğunluğu farklı akademik düzeydeki farklı başarı ortalamasına sahip öğrencilerin bulunduğu sınıflarda olumsuz davranışlarla karşılaştıklarını söylemişlerdir. Ders başarısı açısından belirli bir seviyede olan öğrencilerde, olumsuz davranışlarla daha az karşılaşıldığı söylenebilir (Sarıtaş, 2000). Öğretmenlerin bazıları öğrencilerin ve öğretmenlerin, öğrenciye ve derse karşı olan tutumuna bağlı olarak olumsuz davranışlar sergilendiğini belirtirken bazı öğretmenler de sınıfın sahip olduğu fiziki şartlarını ve öğrencilerin sorumsuzluğunu olumsuz davranışların ortaya çıkmasında etken olduğunu belirttikleri araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu tür davranışların ortaya çıkmasında etkili olan ve öğrenmenin gerçekleşeceği ortamdan kaynaklı sorunları çocuklara yansıtmadan çocuklara iyi bir yaklaşım sergileyerek ortadan kaldırmaya çalışmalıdır. Araştırmada öğretmenlerin çoğu olumsuz davranışa sebep olan sınıf dışı etkeni aile olarak göstermiştir. Ailede yaşanan sorunlar, ailenin çocuğuna olan ilgisizliği, ailenin otoriter veya aşırı serbest tavırda olması gibi durumlar öğrencilerin okulda olumsuz davranış sergilemesine sebep olabilmektedir. Öğrencinin ailesinin durumu, arkadaşlarıyla oynadığı oyunlar, oturduğu yerin sahip olduğu kültürü, arkadaşlarının hangi çevreden olduğu, internet ve sosyal medyanın amacı dışında kullanımı, öğrencinin okula geliş ve gidiş koşulları, veli ve öğretmen ilişkileri, okul idaresinin öğrenci veya öğretmenlere karşı tutumları, maddi imkânsızlıklar ve öğrencilere rehberlik edilmesinde yetersiz kalınmasını sınıf dışı faktör olarak sayılır (Akçadağ, 2005). Öğretmenlerin bazıları teknolojinin giderek daha çok hayatımıza girmesi ve çocukların bağımlılık derecesinde teknolojiyi kullanıyor olmalarının olumsuz davranış değişikliğine sebep olduğunu, arkadaş grubu ve öğrencinin yaşadığı çevrenin olumsuz öğrenci davranışına sebep olduğunu söylemişlerdir. Sosyo-ekonomik duruma ilişkin, ailenin maddi sıkıntılar yaşamalarının ve bunu öğrenciye yansıtmasının öğrencilerde olumsuz davranışın ortaya çıkmasına neden olan sınıf dışı faktör olarak belirtmeleri, araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

7.1.4. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdiği Tepkilere İlişkin Sonuçlar ve Tartışılması

Araştırmaya göre öğretmenlerin birçoğunun karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışında öğrencilere genel anlamda kuralları hatırlatarak ve yaptıkları davranışın sonucunda neler olacağını anlatarak uyarma ve öğrenci üzerinde etkili olduğunu, öğrencinin daha kolay ikna edildiğini düşündüğü birebir öğrenciyle konuşma yöntemini tercih ettikleri görülmüştür. Tekrar eden olumsuz davranışlarda ise veli ile görüşülmesi gerektiğini veya öğrencilerle aralarında olumlu bir bağ oluşturmak için öğrencilere etkili iletişim tekniği kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise rehberlik servisine yönlendirme, öğrencilere basit düzeyde sorumluluklar verme ve derslerde öğrencilerle göz teması kurma yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. (Durrant, 1995) çalışmasında istenmedik öğrenci davranışıyla karşılaşan öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmede yetersiz kaldığı durumlarda öğrencilerin rehberlik servisine yönlendirmenin bu davranışları ortadan kaldırmada önemli bir etken olduğunu belirtmiş ancak maalesef birçok öğretmenin rehberlik servisini kullanmaktan kaçındığını ve bu durumun da öğrencilere olumsuz yansıdığını ifade etmiştir.

7.1.5. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışa Verdiği Tepkiler Sonucunda Öğrencilerde Gözlemlenen Değişikliklere İlişkin Sonuçlar ve Tartışılması

Araştırmaya sonuçlarına göre öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışlarına verdiği tepkiler sonucunda öğrencilerde gözlemlenen değişikliklerin her öğrencide farklılık gösterebildiği söylenebilmektedir. Öğrenciler üzerinde olumsuz ve olumlu etkiler olmak üzere iki durumla ilgili gözlemlenen değişiklikler olmuştur. Öğretmenlerin birçoğu öğrencilerin verilen tepki sonucunda yaptıkları olumsuz davranışı devam

ettirdiğini ve öğrencilerin kendilerine karşı olumsuz davranış sergilediklerini, öğrencileri uyarmalarına rağmen öğrencilerde davranış değişikliği olmadığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler verilen tepki sonucunda öğrenciye karşı olumlu tutum geliştirildiğinde, öğrencilerde ortaya çıkan olumlu davranışların derse karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağladığı ve öğrencinin hataların farkına varmaları sağlandığı söylenmiştir. (Durrant, 1995) öğrencilerin sergiledikleri olumsuz bir davranış karşısında hemen tepki vermek yerine onların az da olsa gösterdikleri çabaları desteklemelerinin öğrencilerin başarılarında olumlu değişimlere ve derse karşı tavırlarında değişimlerde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin olumsuz davranışlarla nasıl baş edeceğini bilmesi bu davranışların ortadan kaldırılmasında oldukça etkilidir. Öğretmen istenmeyen davranışlarla nasıl baş etmesi gerektiğini bilirse öğrencilerin zekâ düzeyinin gelişimine, duygusal anlamda doyuma ulaşmasına ve ahlaki açıdan gelişimlerine katkıda bulunabilir. Öğrencilerin değerli olduklarını hissetmeleri, toplumda yeri ve önemi olduğunu anlaması yanlış davranışların ortadan kalkmasını sağlamaktadır. (Aydın, 2000) da aynı şekilde çalışmada öğretmenlerin sınıf içerisinde olumsuz öğrenci davranışıyla karşılaşan öğretmenlerin dersin sonunda o öğrenciyle olumsuz davranışla ilgili görüştüğünde bu davranışların tekrar etmediği ve öğrencilere olumlu yansıdığını belirtmiştir.

7.1.6. İstenmeyen Davranışları Ortadan Kaldırmak İçin Öğretmenlerin Neler Yapabileceğine İlişkin Sonuçlar ve Tartışılması

Araştırma bulgularına göre istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin neler yapabileceğine yönelik veli görüşmesi yapma, kural koyma, birebir konuşma, içerik ve yöntem değişikliği, sorumluluk verme, ödüllendirme ve hoşgörülle yaklaşma gibi yöntemleri kullandığı görülmektedir. Velilerle iletişim kurmak, ortak hareket edilmesi için kural koymak, sorunları ve sıkıntıları olan öğrencilerle birebir konuşup çözüm yolları aramak, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisi kazanmaları için kendilerini geliştirmeleri ve her zekâyâ hitap edecek farklı öğretim metotları kullanmaları, öğrencilere kaldırabilecekleri düzeyde sorumluluk vererek duygusal anlamda desteklemek, öğrencilerin olumlu ve güzel davranışlarını ödüllendirmek ve yetkinlerden beklenen davranışların aynısının çocuklardan beklenmeyeceği düşüncesini benimseyip öğrencilere hoşgörülle yaklaşmak, istenmeyen davranışlarla başa çıkmada etkili yöntemler olabileceği araştırma bulgularına göre ortaya çıkmıştır. (Tertemiz,2001) çalışmasında, öğrencilere hoşgörülle ve sevgiyle yaklaşılmasının sınıf ortamında olumlu bir rüzgâr esmesini sağladığını, tüm olumlu durumların istenmeyen davranışları azaltacağını ve öğrencilerin başarılarında artış yaşanacağını ifade etmiştir.

Öğrencilere karşı gösterilen davranışlarda onlara değer verilmesi, yaptıkları basit hatalarının görmezden gelinmesi, onlarla iletişim halinde olunması; sınıf düzenini bozmayan ve yaptığı yanlış davranıştan vazgeçen, insanlara saygılı, mutlu bireyler olmalarında etkisi büyüktür. Öğretmenlerin öğrencilerine yaklaşmaları çok önemlidir. Öğrenciler bireysel olarak uyarılmalıdır. Genele yapılan uyarılarda kimse kendine pay çıkarmamaktadır. Belirlenen kurallarda tutarlı olunmalı, cezadan çok ödüle yer verilmeli, yeri geldiğinde öğrenci özür dilemesini bilmeli, öğrencilere karşı fiziksel temastan kaçınılmalıdır. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olabilecek durumlar ortadan kaldırılmalı, olumlu davranışlar pekiştirilerek artış sağlanmalıdır (Balay,2003).

7.2. Öneriler

Araştırma sonuçları neticesinde uygulayıcılar ve araştırmacılar için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

7.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

- ✓ Okulların sınıf mevcutları, fiziki ortamları, öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde planlanmalı ve öğrencilere uygun şekilde düzenlenmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Okul veya sınıf kuralları öğrencilerle birlikte oluşturulmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin rehberlik servisinden daha fazla yararlanmaları veya öğrencilerin yönlendirmelerinin yapılması sağlanmalıdır.
- ✓ Öğretmenlerin velilerle iletişimini arttırması sağlanabilir.
- ✓ Problemlili öğrencilere, ailelerine ve öğretmenlerine uzman desteği verilebilir.
- ✓ Medyada öğrencileri olumsuz etkileyen içerik ve yayınlara önlem alınabilir. Bilişim suçları ve internet güvenliği konusunda öğrencilere eğitimler düzenlenebilir.
- ✓ Okul çevrelerinde öğrencileri olumsuz davranışlara itecek mekânların denetimi artırılabilir.

- ✓ Öğrencilere akran zorbalığı ile ilgili uzman kişiler tarafından eğitimler verilebilir.
- ✓ Okullarda değerler eğitimine daha çok ağırlık verilerek istenen davranışı gösteren öğrenciler ödüllendirilebilir.
- ✓ Öğretmenler ve yöneticiler hizmet içi eğitim çalışmalarından faydalanarak kendilerini geliştirme yoluna gidebilir.

7.2.2. Araştırmacılara Öneriler

- ✓ Bu araştırma daha genele yayılarak, farklı kademelerdeki öğretmenler de dâhil edilerek diğer illerde de uygulanabilir.
- ✓ Öğretmenlerin sınıf yönetiminde nasıl kararlar aldıkları, aldıkları bu kararları nasıl uyguladıkları ve uygulama sonucunda neler elde ettikleri incelenebilir.
- ✓ Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının olumsuz davranışa olan etkileri üzerine araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçadağ, T. (2005). *Sorun davranışların yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Akpınar, B., & Özdaş, F. (2018). *Ortaokullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), s. 1489-1501.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Alfa Yayınevi.
- Balay, R. (2003). *2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi*. Sandal Yayınları.
- Balay, R. (2016). *2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. Milli Eğitim Yayınları.
- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başar, H. (2014). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Çayak, S. (. (2013). *Öğretmen-veli işbirliği ile ilkokul öğrencilerinin sınıf içindeki istenmeyen davranışları arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimler Enstitüsü, Trakya Üniversitesi.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2011). *İlköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ve bunların çözüm yollarına ilişkin görüşleri*. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), s. 61-78.
- Durrant, M. (1995). *Creative strategies for school problems: Solutions for school problems*. Norton Company.
- Ertürk, S. (1988). *Türkiye'de Eğitim Felsefesi Sorunu*. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, s. 11-16. <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1483-published.pdf>
- Görmez, E. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarının İncelenmesi*. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), s. 443-456.
- Gündoğdu, S. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejiler* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimler Enstitüsü, Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Karataş, Z. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), s. 62.
- Kırbaş, Ş., & Atay, A. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri*. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 12(28), s. 517-538.
- M., T. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Okutan, M., Aksoy, N., Özden, Y., Ekici, G., Kısacık, İ., Ergün, M., . . . Özdemir, A. (2017). *Sınıf yönetimi* (14 b.). (E. Karip, Dü.) .Pegem Akademi.

- Özdemir, İ. E. (2010). İstenmeyen Davranışlar. Ş. Erçetin, & M. Özdemir (Dü) içinde, *Sınıf Yönetimi*. Asil Yayın Dağıtım.
- Özenç, E., Güçlü, F., Özcan, Z., & Güney, E. (2016). 4+4+4 eğitim sisteminin beşinci sınıf öğrencilerine yansımaları: Öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 15(2), s. 560-580.
- Özer, N., & Bozanoğlu, B. (2016). Öğretim Elemanları Tarafından Sergilenen İstenmeyen Davranışların Üniversite Öğrencilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi. *Kuram 54 ve Uygulamada Eğitim Yönetim*, 22(2), s. 245-266. doi: 10.14527/kuey.2016.010
- Sarıtaş, M. (2000). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. M. Sarıtaş, & L. Küçükahmet (Dü.) içinde, *Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Şişman, M. (2012). *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem Akademi.
- Şişman, M. (2012). *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem Akademi.
- Tertemiz, N. (2001). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. N. Tertemiz, & L. Küçükahmet (Dü.) içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 58). Nobel Yayıncılık.
- Tertemiz, N. (2006). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin Modelleri*. N. Tertemiz, & L. Küçükahmet (Dü.) içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 110-131). Nobel Yayın Dağıtım.
- Türnüklü, A. (2000). Öğrenci ve öğretmenlerin gözüyle sınıf yönetimi sorunlarına genel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, 1, s. 375.
- Türnüklü, D. (2000). *Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme*. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24(24), s. 543-559.
- Ünal, S., & Ada, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi.
- Yılmaz, N. (2008). *Dersin Akışını Bozan İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejilerinin İncelenmesi*. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), s. 1-38